

مدلی برای گزارشگری بودجه در شرکت ذوب آهن اصفهان

فاطمه نجفی^۱

عباس اسدی*^۲

شهرام هاشم نیا^۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۶/۰۶ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۷/۳۰

چکیده

هدف از انجام این پژوهش ارائه مدلی برای گزارشگری بودجه در شرکت ذوب آهن اصفهان می باشد. این پژوهش به صورت آمیخته از روش کیفی، با استفاده از روش تحلیل محتوا در شرکت ذوب آهن اصفهان پرداخته شده است در نتیجه، می توان با استفاده از نتایج پژوهش ضمن درک اهمیت هر مؤلفه، مسیر افزایش سطح کیفیت گزارشگری بودجه در شرکت ذوب آهن اصفهان را ترسیم نمود. بسیاری از پژوهش های انجام شده در راستای موضوع کیفیت گزارشگری بودجه از روش های کمی و در محدود مواردی از روش ترکیبی بهره برده اند، اما پژوهش حاضر در شناسایی مقوله های مؤثر بر کیفیت گزارشگری بودجه از روش کیفی استفاده کرده است که از این منظر پژوهش حاضر، پژوهشی تازه است. و در بخش کمی با استفاده از تکنیک تحلیل عاملی تاییدی و مدل یابی معادلات ساختاری از میان ۱۹۶ نفر از معاونان و مدیران، حسابرسان داخلی و کارشناسان مالی شرکت ذوب آهن اصفهان مورد انجام شده است. نتایج حاصل از این دو روش به شناسایی ۷ مقوله اصلی (سیستم اطلاعاتی حسابداری؛ نظام راهبری شرکت؛ عوامل محیطی؛ عوامل مدیریتی؛ عوامل انسانی؛ ویژگی های کمیته حسابرسی؛ ویژگی های شرکت) دست یافت.

کلمات کلیدی: شرکت ذوب آهن اصفهان، بودجه، تحلیل محتوا، معادلات ساختاری

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد رشته مدیریت دولتی، گرایش بودجه و مالیه عمومی، دانشکده مدیریت، واحد تهران غرب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران، najafiunivers73@gmail.com

^۲ استادیار گروه مدیریت بازرگانی - بازاریابی، دانشکده مدیریت، واحد ورامین - پیشوا، دانشگاه آزاد اسلامی، ورامین، ایران (نویسنده مسئول) marketingasadi@gmail.com

^۳ استادیار دانشگاه پیام نور کرج، مدرس واحد تهران غرب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران hashemnia2877@gmail.com

۱. مقدمه

بودجه یکی از فرآیندهای اصلی در داخل و خارج یک سازمان است که اطلاعات ارزشمندی در مورد استراتژی های شرکت، رویدادهای گذشته و وضعیت فعلی در اختیار ذینفعان از صورت های مالی قرار می دهد. با استفاده از چنین اطلاعاتی، تصمیم گیرندگان تصمیم می گیرند که آیا در یک شرکت خاص سرمایه گذاری کنند یا خیر. مهمتر اینکه، در حال حاضر، به دلیل جهانی شدن کسب و کار، گسترش جغرافیایی و پیشرفت های تکنولوژیکی، تقاضای بالایی برای اطلاعات با کیفیت توسط سرمایه گذاران، سهامداران و جامعه وجود دارد (راتنایکه^۱ و همکاران، ۲۰۲۱). گزارش مالی شامل افشای اطلاعات مالی به ذینفعان مختلف در مورد عملکرد مالی و موقعیت مالی سازمان در طی یک دوره مشخص از زمان است. سودمندی گزارشگری مالی برای ذینفعان مختلف در زیر آورده شده است که عبارتند از: (ماوریک^۲، ۲۰۲۱). چوی^۳ (۱۹۷۳) گزارشگری مالی را به عنوان "انتشار اطلاعات اقتصادی مربوط به کسب و کارها به صورت کمی یا غیر کمی که می تواند به کاربران در تصمیم گیری های اقتصادی کمک کند" تعریف کرد. پوشش این تعریف با تعریف آن به عنوان فرآیندی که در آن شرکت ها با سهامداران خارجی ارتباط برقرار می کنند، گسترش یافت. از این تعاریف می توان استنباط کرد که مصرف کنندگان صورت های مالی بسیارند، به ویژه آنهایی که اعتماد و ارزیابی خود را بر پایایی صورت های مالی مانند تحلیلگران مالی، تحلیلگران حقوق صاحبان سهام و ارزیاب های مالیاتی می دانند. بسیاری از پژوهش های انجام شده در راستای موضوع کیفیت گزارشگری بودجه از روش های کمی و در معدود مواردی از روش ترکیبی بهره برده اند، اما پژوهش حاضر در شناسایی مقوله های مؤثر بر کیفیت گزارشگری بودجه از روش کیفی استفاده کرده است که از این منظر پژوهش حاضر، پژوهشی تازه است. با عنایت به نقش و اهمیت گزارشگری مالی، به عنوان یکی از منابع مهم اطلاعاتی بازارهای سرمایه و به تبع آن، تلاش استادان،

پژوهشگران و اهل حرفه حسابداری، برای افزایش کیفیت گزارشگری مالی، به عنوان ابزاری برای پاسخگویی به نیازهای جامعه و شرکت ها از یک سو و وجود ضعف های موجود در گزارشگری مالی رایج، پژوهش حاضر، به دنبال ارائه مدلی از گزارشگری مالی در شرکت ذوب آهن اصفهان است تا ضمن پوشش دادن ضعف های گزارشگری مالی فعلی، کیفیت اطلاعات حسابداری را افزایش دهد. همچنین تعداد محدودی از مطالعات به بررسی عوامل مؤثر بر گزارشگری مالی پرداخته اند. مانند محب علی (۱۴۰۱) نشان داده است که کمیته حسابرسی (اندازه کمیته حسابرس، استقلال کمیته حسابرس و تخصص مالی) بر کیفیت گزارشگری مالی تاثیر دارد. بنابراین این پژوهش به دنبال درک عمیق و گسترده تری از کیفیت گزارشگری بودجه در شرکت و شناسایی عوامل مؤثر بر کیفیت گزارشگری بودجه می باشد، که چشم انداز آینده تحقیق را بهبود می بخشد و به تقویت و بهبود کیفیت گزارشگری بودجه کمک می کند. هر سازمانی با هماهنگی فعالیت های مختلف به اهداف خود می رسد. برای اجرای اهداف، برنامه ریزی کارآمد این فعالیت ها بسیار مهم است و به همین دلیل است که مدیریت نقش تعیین کننده ای در ترسیم برنامه های تجاری خود دارد. فعالیت های مختلف در یک شرکت باید با تهیه برنامه های عملیاتی برای دوره های آینده هماهنگ شود. این طرح های جامع معمولاً به عنوان بودجه نامیده می شوند. بودجه یک ابزار مدیریتی است که برای برنامه ریزی و کنترل کوتاه مدت استفاده می شود (ابراهیم^۴، ۲۰۲۲). از این رو، سوال های اصلی پژوهش حاضر چنین است: عوامل مؤثر بر کیفیت گزارشگری بودجه در شرکت ذوب آهن کدامند؟ پردازش الگوی کیفیت گزارشگری بودجه در شرکت ذوب آهن اصفهان چگونه است؟

۲. چارچوب نظری

نظریه نمایندگی: رابطه بین تئوری حسابداری و عملکرد گزارشگری مالی، اقدامات کاهنده ای را ارائه می کند که

3. Choi
4. Ibrahim

1. Rathnayake
2. MAVERICK

کیفیت اطلاعات در گزارش های مالی، از شدت عدم تقارن اطلاعاتی کمک کند.

۳. روش شناسی پژوهش

با توجه به اینکه پژوهشگر برای گردآوری داده ها به شرکت ذوب آهن اصفهان مراجعه حضوری می کند، روش مطالعه میدانی است و با توجه به اینکه داده های این پژوهش در محیط غیرازمایشگاهی بدست می آیند، در زمره تحقیقات توصیفی است و از این منظر که این پژوهش به صورت کاربردی به شاخص های مرتبط با عوامل مؤثر بر گزارشگری بودجه اشاره دارد در نتیجه این پژوهش بر مبنای هدف گردآوری داده ها، از نوع کاربردی است و با توجه به این که به دنبال شناسایی عوامل مؤثر بر گزارشگری بودجه است در نتیجه در زمره تحقیقات توصیفی-اکتشافی است و این تحقیق براساس ماهیت داده ها هم از نوع کیفی است و هم از نوع کمی است که در طبقه بندی انواع پژوهش بر مبنای ماهیت داده ها، از نوع آمیخته است. برای گردآوری داده ها از مدیران صاحب نظران و متخصصان شرکت ذوب آهن اصفهان استفاده شده است، که به عنوان خبرگان و کارشناسان بخش تحلیل محتوا می باشند و ابزار مورد استفاده در این بخش مصاحبه نیمه ساختار یافته است و روش انتخاب آنها، به روش هدفمند یا نظری که مخصوص تحقیقات کیفی است انجام خواهد شد که مبنای ان اشباع نظری محقق درخصوص شاخص های شناسایی شده است، پس از شناسایی عوامل به منظور ارزیابی این شاخص ها از روش معادلات ساختاری استفاده می شود که بر این اساس نوع پژوهش توصیفی - همبستگی است و در این بخش میزان تاثیر هر یک از این عوامل بررسی می شود.

جامعه آماری، روش نمونه گیری و حجم نمونه:

روش نمونه گیری در گام اول، روش نمونه گیری هدفمند است یکی از اقسام نمونه گیری هدفمند، نمونه گیری خبرگانی است. نمونه گیری از خبرگان، شامل انتخاب از

مانع از تعقیب منافع شخصی توسط نماینده می شود، زمانی که مدیر اصلی او منابع را به او واگذار می کند..

نظریه نظارت: یک ناظر نه با نفع شخصی، بلکه به دلیل آنچه از سوی اربابش موظف به انجام آن است و آنچه که مسئول آن است، انگیزه می گیرد. این امر با رعایت قوانین تعیین شده که تئوری و عمل حسابداری را همسو می کند امکان پذیر است.

نظریه مسئولیت پذیری: برای استفاده از منابع باید شواهدی ارائه شود و قوانین انجام آن نیز در تئوری حسابداری که همچنین عملکرد گزارشگری مالی را هدایت می کند، ضمنی است (اینیانگ^۱ و همکاران، ۲۰۲۰).

از دیدگاه مالک به عنوان اصیل، فرض بر این است که عاملی که امانت به او سپرده شده است به درک اقتصادی متفاوتی پایبند باشد. در نهایت آنها فقط به فکر خودشان هستند. نمایندگان نسبت به افشای اطلاعاتی که مطابق انتظارات مالک نیستند یا برای مالک مضر هستند، تمایلی ندارند، بنابراین تمایل به دستکاری و تغییر اعدادی که باید در گزارش های مالی سالانه باشد وجود دارد (عبدالمطلب و ریاد^۲، ۲۰۱۸).

تئوری سیگنالینگ اهمیت گزارش های ارائه شده توسط مدیریت و ناشران مربوط به تصمیمات طرف های خارج از شرکت را مشخص می کند. این اطلاعات به این دلیل مهم است که یادداشت ها یا توضیحاتی از شرایط گذشته، حال و آینده شرکت در رابطه با پایداری شرکت ارائه می دهد (یاسار^۳ و همکاران، ۲۰۲۰). علاوه بر این، (کایماز^۴ و همکاران، ۲۰۲۱) گفت که نظریه سیگنالینگ عدم تقارن اطلاعاتی را بین عوامل و سایر طرف های علاقه مند به اطلاعات ارائه شده پیشنهاد می کند. این نظریه پیشنهاد می کند که چگونه اطلاعات مناسب در مورد شرکت سیگنال می دهد یا به طرف های خارجی منتقل می شود. تئوری سیگنالینگ همچنین می تواند به شرکت ها (نمایندگان، مالکان (اصول) و اشخاص خارجی با ارائه

3 . Yasar

4 . Kaymaz

1 . Inyang

2 . Abdalmuttaleb and Reyad

برای رسیدن به این لیست خبرگان، نمونه یابی گلوله برفی انجام شد. بر اساس معرفی خبرگان توسط خبرگان در مجموع ۱۷ نفر شناسایی شدند که بعد از فیلتر کردن و اعمال شاخصه های پیش گفته لیست ۱۵ نفری به دست آمد.

بین افرادی است که تجربه و یا خبرویت آنها در یک حوزه مطالعاتی محرز شده است. در برخی شرایط نمونه گیری خبرگانی ممکن است تنها روش مفید برای پاسخگویی به سؤالات باشد. از این رو معیارهای انتخاب خبرگان در این پژوهش، تسلط نظری، تجربه عملی، تمایل و توانایی مشارکت در پژوهش و دسترس بودن است و معیارها از طریق شاخص های شش گانه جدول (۱-۳) سنجیده شدند.

جدول (۱-۳). معیارهای مورد نظر برای انتخاب نمونه آماری بخش کیفی

ردیف	معیار	تعداد افراد دارای این مشخصه
۱	گذراندن تحصیلات تکمیلی	۱۵
۲	تجربه حداقل ۱۵ سال سابقه خدمت مرتبط با موضوع مورد مطالعه	۱۲
۳	در دسترس بودن (چراکه پرسشنامه به صورت حضوری است)	۱۵
۴	تمایل به مشارکت در پژوهش	۱۵
۵	زمان کافی برای توجیه شدن در مورد ماهیت پژوهش	۱۵
۶	سابقه پژوهشی و تألیفی مرتبط با موضوع مورد مطالعه	۹

تجزیه و تحلیل داده های تحقیق کیفی

بعد از انجام مصاحبه با مصاحبه شونده ها و بر اساس روش کدگذاری که بر مبنای روش تحلیل محتوا انجام شده است به ترتیب مراحل زیر است.

کد گذاری باز: عبارت است از روند خرد کردن، مقایسه کردن، مفهوم پردازی و مقوله بندی داده ها. روش کدگذاری باز، نه تنها به کشف مقوله ها می انجامد بلکه خصوصیات و ابعاد آن ها را نیز روشن می سازد. در این مرحله پس از پیاده سازی مصاحبه ها، کدگذاری باز صورت پذیرفت و اقدام به برجسته سازی جملات مهم از متن مصاحبه ها و ایجاد کدهای اولیه شد.

کدگذاری محوری: کدگذاری محوری، مقوله ها و زیر مقوله ها را با توجه به ابعاد و مشخصات آن ها با یکدیگر مرتبط می سازد. بعد از شناسایی کدهای اولیه، کدهایی

خبرگان باید حداقل چهار معیار از این شش معیار داشته باشند. در نظر گرفتن این شروط به محقق این اطمینان را می دهد تا افرادی مناسب و حرفه ای انتخاب و مورد مصاحبه قرار گیرند.

بخش کمی:

جامعه آماری در بخش کمی پژوهش، کلیه مدیران، معاونان، حسابرسان داخلی، کارشناسان مالی و اعضای هیئت مدیره شرکت ذوب آهن اصفهان هستند که به روش نمونه گیری تصادفی ساده انتخاب می شوند.

با توجه به حجم جامعه، حجم نمونه از طریق فرمول کوکران و در سطح خطای ۵٪ تعیین خواهد شد حجم نمونه جامعه مورد نظر ۱۹۶ نفر است.

۴. یافته های تحقیق

می کند و آن را به شکل نظام مند به سایر مقوله ها ارتباط داده و ارتباطات را اعتبار می بخشد و مقوله هایی را که نیاز به بست و توسعه بیشتری دارند را توسعه می دهد.

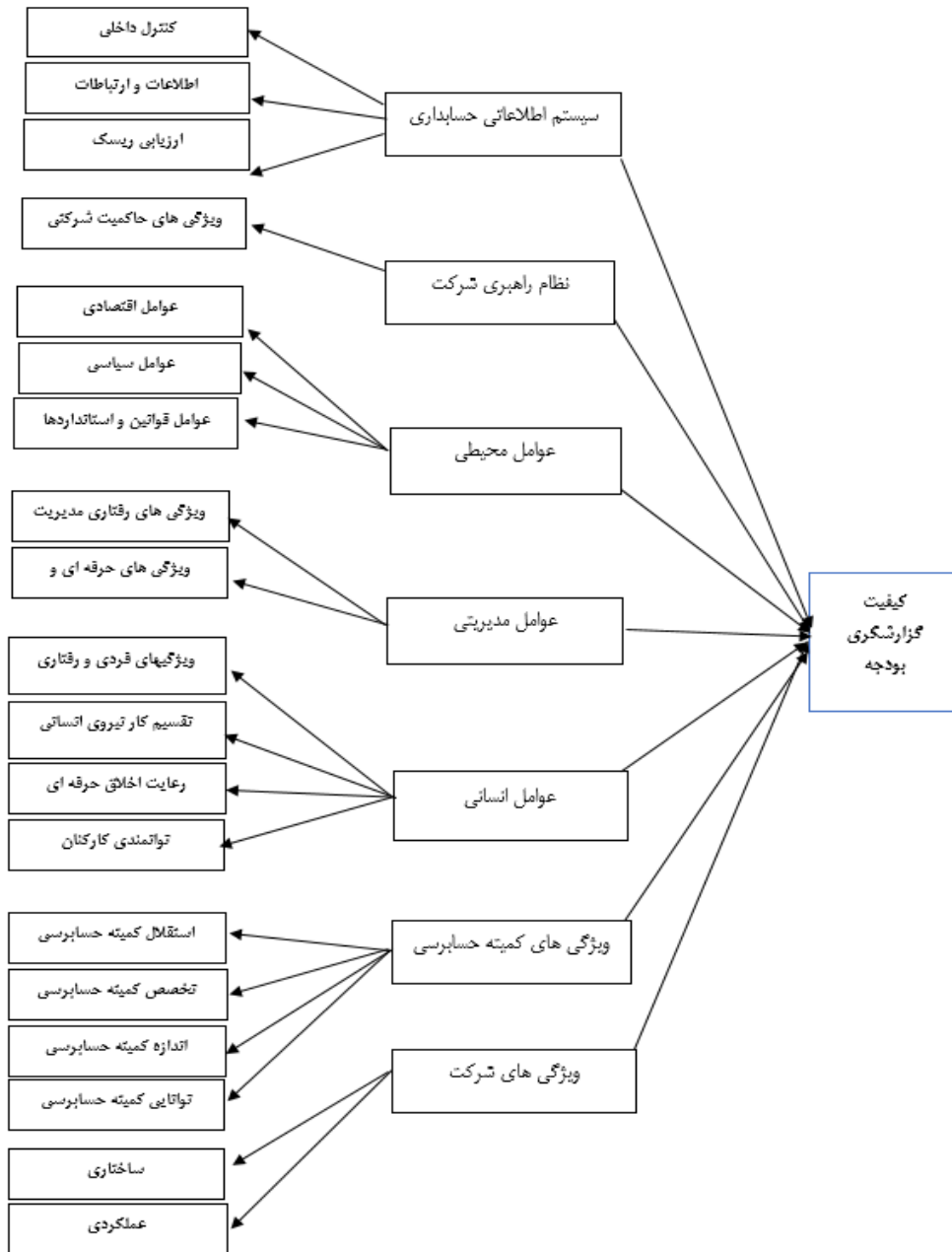
که شبیه یکدیگر بودند و در قالب کدهای ثانویه نام گذاری شدند. همچنین کدهای ثانویه مشابه در قالب زیر مقوله طبقه بندی شدند.

کدگذاری انتخابی: کدگذاری انتخابی نتایج گام های قبلی کدگذاری را بکار برده، مقوله های اصلی را انتخاب

جدول (1): مفاهیم فراگیر سازمان دهنده حاصل از تحلیل مصاحبه ها

مقوله	زیرمقوله	مفاهیم
ویژگی های کمیته حسابرسی	استقلال کمیته حسابرسی	انتصاب و اخراج اعضای کمیته؛ انتصاب رییس واحد حسابرسی داخلی توسط کمیته؛ شهرت و اعتبار حسابرس
	تخصص کمیته حسابرسی	دانش و تخصص اعضای کمیته حسابرسی؛ تجربه کافی در زمینه کنترل های داخلی و گزارشگری آنها؛ توانایی تجزیه و تحلیل صورت های مالی؛ دانش مالی تمام اعضای کمیته حسابرسی جهت فهم صورت های مالی؛ وجود متخصص صنعت در کمیته حسابرسی؛ استفاده از فناوری اطلاعات در زمینه انجام حسابرسی؛ سطح مهارت حسابرسی مبتنی بر کشف تقلب
ویژگی های شرکت	اندازه کمیته حسابرسی	تعداد بیشتر اعضای کمیته حسابرسی
	توانایی کمیته حسابرسی	توانایی اعضای کمیته حسابرسی؛ توانایی رئیس کمیته حسابرسی؛ شناخت حسابرسان نسبت به قوانین و مقررات؛ درک حسابرسان از نظام راهبری و کنترل های داخلی شرکت
عوامل محیطی	ساختاری عملکردی	چرخه عمر شرکت؛ اندازه شرکت؛ سابقه شرکت؛ اهرم مالی؛ محل استقرار شرکت بودجه شرکت؛ سودآوری؛ نقدینگی؛ فرصت های رشد (ارزش مالی یا بازار سهام بهتر، تعداد معقول کارمند، ارزش فروش و درآمد بهتر، ظرفیت تولید معقول و ارزش تولید بالا و ارزش افزوده با کیفیت تولید)
	عوامل اقتصادی	نبود اقتصاد سالم؛ نبود ثبات اقتصادی؛ داشتن مشکلات اعتباری؛ افزایش میزان بدهی؛ کمبود نقدینگی؛ تغییرات نرخ ارز؛ تحریم های اقتصادی؛ وابستگی به سیاست گذاری های دولت؛ رکود و بحران
عوامل مدیریتی	عوامل سیاسی	سیاست حاکم بر کشور؛ تحریم؛ الزامات قانونی
	عوامل قوانین و استانداردها	آشنایی قوانین موضوعه بخصوص قانون مالیات ها و تجارت؛ نظام قانونی و قوانین نهاد های قانون گذار؛ نظارت خارج از سازمان؛ استفاده از استانداردهای حسابداری؛ پیاده سازی استانداردهای بین المللی و ملی؛ استفاده از سیستم گزارشگری مالی؛ طبقه بندی درآمدها و هزینه ها؛ گزارش های دوره ای به سهامداران
ویژگی های حرفه ای و ساختاری مدیریت	ویژگی های رفتاری مدیریت	روحیه مدیریت (خلق و خوی مدیر، روحیه مثبت مدیر)؛ صداقت مدیریت پایبندی به اخلاق؛ نگرش هیئت مدیره و مدیرعامل؛ نگرش مذهبی مدیران؛ فرآیند تصمیم گیری؛ افق زمانی تصمیم گیری؛ محافظه کاری مدیریت
	ویژگی های حرفه ای و ساختاری مدیریت	تخصص و مهارت حرفه ای مدیران و کارکنان مالی؛ شهرت مدیریت؛ روابط سیاسی شرکت؛ شهرت اجتماعی شرکت؛ فرهنگ سازمانی؛ سطح سواد سازمانی؛ نرخ تبادل کارکنان؛ انتخاب مدیران توانا و شایسته؛ شناخت کافی مدیران از استانداردهای حسابداری؛ کارایی مدیریت

<p>دانش؛ تجربه کافی؛ مهارت‌های ارتباطی؛ تحصیلات؛ ریسک‌پذیر؛ توانایی ذاتی افراد</p> <p>استفاده از متخصصان؛ داشتن تیم کارشناسی فنی؛ تخصصی کردن کارها در یک حوزه</p> <p>حقیقت‌یابی؛ صداقت و درستکاری؛ امانت و رازداری؛ شجاعت و شهامت؛ صلاحیت حرفه‌ای</p> <p>آموزش کارکنان بخش مالی؛ به اشتراک گذاشتن اطلاعات سازمانی؛ دریافت بازخورد عملکرد؛ بکارگیری آموزش‌های نوین حسابداری و حسابرسی؛ محتوایی شدن آموزش‌های مستمر و نوین</p>	<p>ویژگی‌های فردی و رفتاری</p> <p>تقسیم کار نیروی انسانی</p> <p>رعایت اخلاق حرفه‌ای</p> <p>توانمندی کارکنان</p>	<p>کنترل داخلی</p> <p>سیستم اطلاعاتی حسابداری</p> <p>اطلاعات و ارتباطات</p> <p>ارزیابی ریسک</p> <p>ویژگی‌های حاکمیت شرکتی</p> <p>نظام راهبری شرکت</p>
<p>کنترل‌های نظارتی به موقع؛ رعایت اصول تعادل بودجه و تقدم درآمد بر مخارج؛ ارزیابی تخصیص و مصرف منابع مالی؛ مدیریت دارایی‌ها و بدهی‌ها؛ نظارت موثر بر درآمدها، هزینه‌ها و منابع سازمان‌ها؛ اطمینان از مصرف منابع مالی در محل قانونی؛ کنترل‌های دوره‌ای، حسابرسی‌های منظم؛ پشتیبان‌گیری از نرم‌افزار حسابداری</p> <p>سامانه هشدار دهنده؛ رایانش ابری؛ یادگیری ماشینی؛ استفاده از شبکه‌های رایانه‌ای؛ استفاده از فناوری اطلاعات و بستر سازی مناسب در جهت نظارت لحظه‌ای؛ استفاده از نرم افزارهای قوی و هوشمند</p> <p>ریسک مالی (روش تأمین مالی)؛ ریسک تجاری؛ ریسک‌های اجرایی؛ ریسک انطباق با قوانین و مقررات مالی</p> <p>ترکیب هیأت مدیره و نحوه انتخاب آنان؛ اندازه هیئت مدیره؛ استقلال هیأت مدیره؛ دوگانه بودن مسئولیت مدیرعامل؛ سهامداران نهادی؛ لزوم استفاده از حسابرسی داخلی؛ ساختار مالکیت شرکت</p>	<p>کنترل داخلی</p> <p>اطلاعات و ارتباطات</p> <p>ارزیابی ریسک</p> <p>ویژگی‌های حاکمیت شرکتی</p>	

شکل (۱). مدل کیفیت گزارشگری بودجه در شرکت ذوب آهن اصفهان

آمارهای جمعیت شناختی مرتبط با این پژوهش به اختصار در جدول ۲، نشان داده شده است:

تجزیه و تحلیل بخش کمی

برای تجزیه و تحلیل داده‌های جمع آوری شده، آمار تحلیلی به دو صورت آمار توصیفی و استنباطی مطرح می‌گردد.

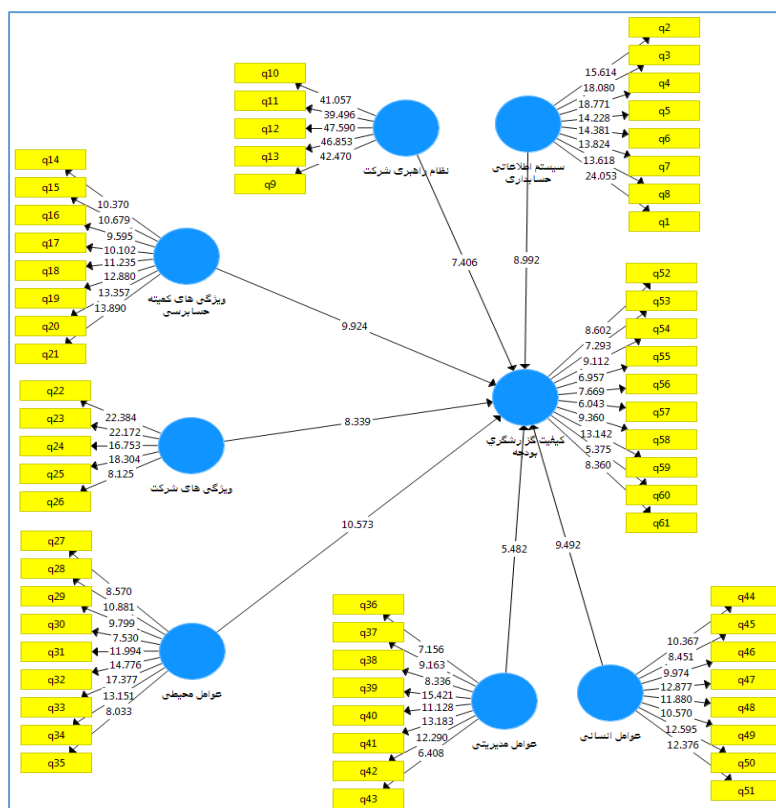
جدول (۲). متغیرهای جمعیت شناختی

متغیرهای جمعیت شناختی	فراوانی	درصد فراوانی
-----------------------	---------	--------------

جنسیت	مرد	۱۹۶	۱۰۰
سن	زیر ۳۰ سال	۱۹	۹,۷
	۳۰-۴۰ سال	۵۵	۲۸,۱
	۴۰-۵۰ سال	۶۷	۳۴,۲
	بیشتر از ۵۰ سال	۵۵	۲۸,۱
سطح تحصیلات	کارشناسی ارشد	۱۲۱	۶۱,۷
	دکتری	۷۵	۳۸,۳

معادلات ساختاری با استفاده از نرم افزار اسمارت پی ال اس استفاده شده است. مدل معادلات ساختاری آزمونی است که روابط بین متغیرهای پنهان را با هم و همچنین روابط متغیرهای پنهان با متغیرهای آشکار نشان می دهد. در پژوهش حاضر خروجی نرم افزار اسمارت پی ال اس برای فرضیه ها مشاهده می شود.

آمار استنباطی هنگامی موضوعیت پیدا می کند که نمونه گیری وجود داشته باشد. پس از بررسی آمار توصیفی در ادامه با استفاده از آمار استنباطی و جهت تبیین روابط میان مدل از تحلیل عاملی تاییدی و آزمون معادلات ساختاری با استفاده از نرم افزار اسمارت پی ال اس استفاده شد. برای رد یا تایید فرضیه های پژوهش حاضر از مدل

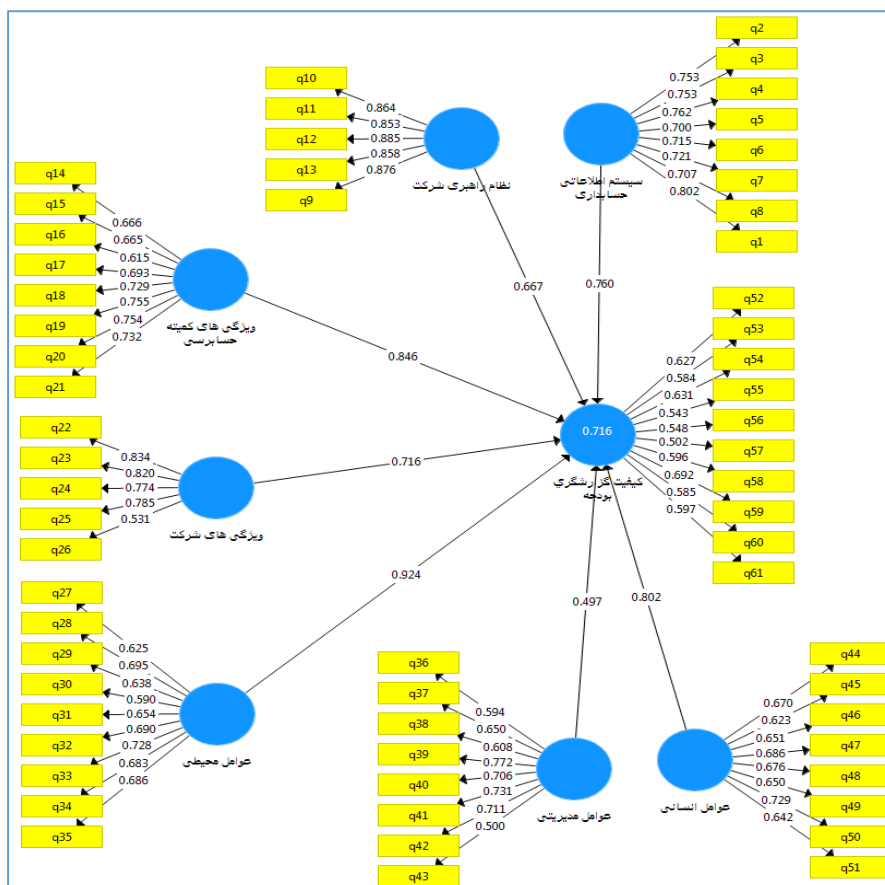

شکل (۲): مدل پژوهش در حالت معناداری

کردیم. عددی بین -۱ تا +۱ است که اگر برابر با صفر شوند، نشان دهنده نبود رابطه ای علی خطی بین دو متغیر پنهان است.

ضریب مسیر بیان کننده وجود رابطه علی خطی و شدت و جهت این رابطه بین دو متغیر مکنون است. در حقیقت همان ضریب رگرسیون در حالت استاندارد است که ما در مدل های ساده تر رگرسیون ساده و چندگانه مشاهده می

شکل (۳): مدل پژوهش در حالت استاندارد

روابط بالاتر از ۱/۹۶ یا کمتر از ۱/۹۶- باشد می توان فرضیه را مورد تأیید قرار داد. همچنین ضریب مسیر شدت رابطه را معین می کنند. نتایج حاصل از آزمون روابط موجود در مدل در جدول ۳ ارائه شده است.

بررسی فرضیه های پژوهش

عدد معناداری همه پرسش ها بالای ۱/۹۶ یا کمتر از ۱/۹۶- است از این رو پرسش ها به خوبی متغیرهای مورد بررسی را می سنجدند. جهت تحلیل مدل ساختاری اگر عدد معناداری

جدول (۳). نتایج آزمون تحلیل مسیر برای فرضیه های پژوهش

فرضیه اول	اثر مستقیم	مقدار p	آماره آزمون	نتیجه آزمون
سیستم اطلاعاتی حسابداری بر کیفیت گزارشگری بودجه	(۰,۷۶۰)	۰,۰۰۰	(۸,۹۹۲)	تأیید فرضیه
نظام راهبری شرکت بر کیفیت گزارشگری بودجه	(۰,۶۶۷)	۰,۰۰۰	(۷,۴۰۶)	تأیید فرضیه
ویژگی های کمیته حسابرسی بر کیفیت گزارشگری بودجه	(۰,۸۴۶)	۰,۰۰۰	(۹,۹۲۴)	تأیید فرضیه
ویژگی های شرکت بر کیفیت گزارشگری بودجه	(۰,۷۱۶)	۰,۰۰۰	(۸,۳۳۹)	تأیید فرضیه
عوامل محیطی بر کیفیت گزارشگری بودجه	(۰,۹۲۴)	۰,۰۰۰	(۱۰,۵۷۳)	تأیید فرضیه
عوامل مدیریتی بر کیفیت گزارشگری بودجه	(۰,۴۹۷)	۰,۰۰۰	(۵,۴۸۲)	تأیید فرضیه
عوامل انسانی بر کیفیت گزارشگری بودجه	(۰,۸۰۲)	۰,۰۰۰	(۹,۴۹۲)	تأیید فرضیه

از معیار متقاطع ($CvCom$)، پردازش مدل دورنی با به کارگیری شاخص اعتبار حشو یا افزونگی ($Cv Red$) و در

در قسمت بعد پردازش ۳ مدل بیرونی، دورنی و مدل کلی انجام شده است. در ابتدا پردازش مدل بیرونی با استفاده

نهایت پردازش کلی مدل نیز با استفاده از شاخص GOF مورد بررسی قرار گرفته شده است. ملاک کلی پردازش GOF است که با محاسبه میانگین هندسی میانگین اشتراک و R^2 به صورت زیر محاسبه می‌شود

$$GOF = \sqrt{\text{communality} \times \overline{R^2}}$$

جدول (۴). نتایج کیفیت بیرونی دورنی و مدل کلی

متغیر	$CV\ Com$ <i>I-SSE/SSO</i>	$CV\ Red$ <i>I-SSE/SSO</i>	Cummunality	R^2
			۰,۳۵۲	-
سیستم اطلاعاتی حسابداری	۰,۳۵۲	-	۰,۲۴۷	-
عوامل انسانی	۰,۲۴۷	-	۰,۲۴۹	-
عوامل محیطی	۰,۲۴۹	-	۰,۲۵۱	-
عوامل مدیریتی	۰,۲۵۱	-	۰,۳۰۵	-
نظام راهبری شرکت	۰,۳۰۵	-	۰,۳۰۵	-
ویژگی های شرکت	۰,۳۰۵	-	۰,۲۵۹	-
ویژگی های کمیته	۰,۲۵۹	-	۰,۱۷۸	۰,۷۱۶
حسابرسی				
کیفیت گزارشگری بودجه	۰,۱۷۸	۰,۳۲۰	۰,۲۶۸	۰,۷۱۶
میانگین	۰,۲۶۸	۰,۳۲۰		

برای شناسایی مقوله های مؤثر از دو روش مصاحبه و بررسی ادبیات استفاده شده است. نتایج حاصل از این دو روش به شناسایی ۷ مقوله اصلی (سیستم اطلاعاتی حسابداری؛ نظام راهبری شرکت؛ عوامل محیطی؛ عوامل مدیریتی؛ عوامل انسانی؛ ویژگی های کمیته حسابرسی؛ ویژگی های شرکت) دست یافت. زیر مقوله های کیفیت گزارشگری بودجه:

نتایج حاصل به شناسایی ۱۹ زیرمقوله (کنترل داخلی؛ اطلاعات و ارتباطات؛ ارزیابی ریسک؛ ویژگی های حاکمیت شرکتی؛ عوامل اقتصادی؛ عوامل سیاسی؛ عوامل قوانین و استانداردها؛ ویژگی های رفتاری مدیریتی؛ ویژگی های حرفه ای و ساختاری مدیریتی؛ ویژگی های فردی و رفتاری؛ تقسیم کار نیروی انسانی؛ رعایت اخلاق حرفه ای؛ توانمندی کارکنان؛ استقلال کمیته حسابرسی؛ تخصص کمیته حسابرسی؛ اندازه کمیته حسابرسی؛ توانایی کمیته حسابرسی؛ ساختاری؛ عملکردی) دست یافت.

نتایج حاصل از این آزمون جدول (۴) نشان می دهد که شاخص اشتراک با روایی متقاطع برای مدل پژوهش برابر با (۰,۲۶۸) بدست آمده است، که این مقدار بیانگر کیفیت مطلوب مدل ارائه شده است. شاخص افزونگی برای مدل پژوهش برابر با (۰,۳۲۰) بدست آمده است، که این مقدار بیانگر کیفیت مطلوب مدل ارائه شده است.

$$GOF = \sqrt{\text{communality} \times \overline{R^2}} = \sqrt{0,268 \times 0,716} = 0,438$$

مقدار GOF برای مدل پژوهش مطابق با جدول ۴، مقدار ۰/۴۳۸ محاسبه گردیده است که نشان از توان خوب مدل در پیش‌بینی متغیر مکنون درون‌زای مدل دارد.

۵. نتیجه گیری و پیشنهادات

در پژوهش حاضر به هر یک از پرسش‌ها در دو بخش کیفی و کمی پاسخ داده می‌شود.

پاسخ به پرسش اول: عوامل مؤثر بر کیفیت گزارشگری بودجه در شرکت‌ها کدامند؟

مقوله‌های مؤثر بر کیفیت گزارشگری بودجه:

در مجموع، سیستم اطلاعاتی حسابداری می‌بایست معطوف به کنترل داخلی، اطلاعات و ارتباطات و ارزیابی ریسک گردد. مقوله نظام راهبری شرکت شامل زیر مقوله ویژگی‌های حاکمیت شرکتی است.

مقوله عوامل محیطی شامل زیر مقوله‌های عوامل اقتصادی، عوامل سیاسی و عوامل قوانین و استانداردها است می‌بایست مدنظر قرار گیرد.

مقوله عوامل مدیریتی شامل زیر مقوله‌های ویژگی‌های رفتاری مدیریت و ویژگی‌های حرفه‌ای و ساختاری مدیریت است می‌بایست مدنظر قرار گیرد. مقوله عوامل انسانی شامل زیر مقوله‌های ویژگی‌های فردی و رفتاری، تقسیم کار نیروی انسانی، رعایت اخلاق حرفه‌ای و توانمندسازی کارکنان است می‌بایست مدنظر قرار گیرد.

ویژگی‌های کمیته حسابرسی خود شامل زیر مقوله‌هایی از جمله استقلال کمیته حسابرسی، تخصص کمیته حسابرسی، اندازه کمیته حسابرسی و توانایی کمیته حسابرسی است و مقوله ویژگی‌های شرکت خود شامل زیر مقوله‌هایی از جمله ساختاری و عملکردی است.

پاسخ به سؤال دوم تحقیق: پردازش الگوی کیفیت گزارشگری بودجه در شرکت ذوب آهن اصفهان چگونه است؟

بعد از انجام مرحله شناسایی شاخص‌ها در بخش قبل در این قسمت به بررسی روش‌های کمی پرداخته می‌شود. که در ابتدا موضوع جامعه و حجم نمونه و روش‌هایی که در روش‌های معادلات ساختاری مطرح است ارائه می‌شود و بر این اساس آمار توصیفی نمونه مورد بررسی ارائه می‌شود و بعد از انجام این مرحله با طراحی پرسشنامه بسته طیف ۵ مقیاسی لیکرت، تحلیل عاملی اکتشافی انجام می‌شود تا یکبار دیگر صحت مفهوم‌سازی برای شاخص‌های اصلی و شناسایی عوامل از طریق این روش انجام می‌شود. برای انجام مراحل این تحقیق نمونه مورد بررسی تعداد ۱۹۶ نفر

می‌باشند. در فصل قبل اطلاعات جمع‌آوری شده توسط پرسشنامه، تجزیه و تحلیل شد و با توجه به فرضیات نتایج آماری ارائه گشت که در ذیل به‌طور خلاصه به آن‌ها می‌پردازیم:

فرضیه اول: سیستم اطلاعاتی حسابداری بر کیفیت گزارشگری بودجه تأثیر معنادار دارد.

طبق نتایج به دست آمده از ضریب مسیر و آماره t می‌توان بیان کرد که سیستم اطلاعاتی حسابداری بر کیفیت گزارشگری بودجه تأثیر معنی داری دارد. مقدار معناداری برابر با (۸,۹۹۲) (آماره t خارج از بازه منفی ۱/۹۶ تا مثبت ۱/۹۶ قرار گرفته است) در نتیجه فرضیه اول مورد تایید قرار گرفته شده است. همچنین ضریب مسیر بین این دو متغیر برابر با (۰,۷۶۰) می‌باشد. با توجه به ضریب مسیر می‌توان گفت تأثیر سیستم اطلاعاتی حسابداری بر کیفیت گزارشگری بودجه مثبت و معنادار می‌باشد، زیرا ضریب مسیر به دست آمده مثبت می‌باشد.

فرضیه دوم: نظام راهبری شرکت بر کیفیت گزارشگری بودجه تأثیر معنادار دارد.

طبق نتایج به دست آمده از ضریب مسیر و آماره t می‌توان بیان کرد که نظام راهبری شرکت بر کیفیت گزارشگری بودجه تأثیر معنی داری دارد. مقدار معناداری برابر با (۷,۴۰۶) (آماره t خارج از بازه منفی ۱/۹۶ تا مثبت ۱/۹۶ قرار گرفته است) در نتیجه فرضیه دوم مورد تایید قرار گرفته شده است. همچنین ضریب مسیر بین این دو متغیر برابر با (۰,۶۶۷) می‌باشد. با توجه به ضریب مسیر می‌توان گفت تأثیر نظام راهبری شرکت بر کیفیت گزارشگری بودجه مثبت و معنادار می‌باشد، زیرا ضریب مسیر به دست آمده مثبت می‌باشد

منابع

محب علی، هادی (۱۴۰۱). تأثیر کمیته حسابرسی بر کیفیت گزارشگری مالی و ارزش شرکت. فصلنامه چشم انداز حسابداری و مدیریت، ۵(۶۷): ۲۱-۱.

Maverick, J.B. (2021). *Importance of Financial Information to Stakeholders*. <https://www.mbaknol.com/business-finance/importance-of-financial-information-to-stakeholders/>.

Rathnayake, R.M.S.S. Rajapakse, R.P.G.S.N. Lasantha, S.A.R.(2021). *The Impact of Financial Reporting Quality on Firm Performance*. *Journal of Business and Technology*, ISSN 2738-2028. DOI:10.4038/jbt.v5i0.53.

Yasar, B., Martin, T., and Kiessling, T. (2020). *An Empirical Test of Signalling Theory*. *Management Research Review*, 43(11), 1309-1335. doi:<https://doi.org/10.1108/MRR-08-2019-0338>.

1. M.a student of government , Department of Management,west Tehran branch ,Islamic Azad university

2. Department of Marketing Management – Varamin –Pishva branch , Islamic Azad University –Varamin (corresponding Authour)

3. Assistant Professor, Department of Management, Payame Noor University (PNU), Tehran Branch, Tehran, Iran

Abdalmuttaleb Musleh, A. Reyad, S. (2018). *Signaling Theory and the Determinants of Online Financial Disclosure*. *Journal of Economic and Administrative Sciences*, 34(3), 237-247. doi: <https://doi.org/10.1108/JEAS-10-2017-0103>.

Choi, F. D. (1973). *Financial Disclosure and Entry to the European Capital Market*. *Journal of Accounting Research*, Autumn, 159-175.

Kaymaz, Ö., Kaymaz, Ö., and Güvemli, B. (2021). *Testing Dividend Signaling Theory in Turkey as An Emerging Market: Empirical Evidence from Public Firms Listed in Borsa Istanbul*. *Muhasebe Ve Finansman Dergisi*, 59-92.

-Ibrahim, A. (2022). *BUDGETS AND BUDGETARY CONTROL IN UNIVERSITIES*. In-house Staff Workshop organized by Umaru Musa Yar'adua University, DOI:10.13140/RG.2.2.34680.11526.

Inyang, W. Emmanuel Eyo, R. Eyong Nkang, M. (2020). *ACCOUNTING THEORYS ELEMENTS, STRUCTURES, CONCEPTUAL FRAMEWORK AND FINANCIAL REPORTING: A CONCEPTUAL APPROACH*. *International Journal of Advanced Research* 8(12):65-74. DOI:10.21474/IJAR01/12126.

A model for budget reporting in Zobahan Esfahan Company

¹*Fatemeh Najafi*

²*Abbas Asadi **

³*Shahram Hashem Nia*

Abstract

The purpose of this research is to present a model for budget reporting in Isfahan Steel Company. This mixed-method research used content analysis in Isfahan Steel Company. Consequently, the results of the research can be used to understand the importance of each component and to outline the path to increase the quality of budget reporting in Isfahan Steel Company. Many previous studies on the quality of budget reporting have used quantitative methods and, in a few cases, combined methods, but the present study used a qualitative method to identify the effective categories on the quality of budget reporting, which makes it novel research. In the quantitative part, using confirmatory factor analysis and structural equation modeling, the study was conducted on 196 deputies, managers, internal auditors, and financial experts of Isfahan Steel Company. The results of these two methods identified 7 main categories (accounting information system; corporate governance system; environmental factors; managerial factors; human factors; characteristics of the audit committee; company characteristics)

Keywords: *Zobahan Esfahan Company, Budget, Analysis, Structural Compliance*

---

¹ *Master's student in the field of public administration, budgeting and public finance, Faculty of Management, Tehran West Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran najafiunivers73@gmail.com*

² *Assistant Professor, Department of Business-Marketing Management, Faculty of Management, Varamin-Pishva Branch, Islamic Azad University, Varamin, Iran (Corresponding Author) marketingasadi@gmail.com*

³ *Assistant professor of Payam Noor Karaj University, teacher of West Tehran branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran hashemnia2877@gmail.com*